

**ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ
СИНДИКАТИ ОТ ЗЕМЕДЕЛИЕТО**

ВСТЪПИТЕЛНО СЛОВО

НА

**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ФНСЗ СВЕТЛА ВАСИЛЕВА КЪМ
УЧАСТНИЦИТЕ В ЮБИЛЕЙНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ НА
ФЕДЕРАЦИЯТА НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ ОТ
ЗЕМЕДЕЛИЕТО КЪМ КНСБ**

7 април 2015г., София

*Уважаеми г-н Димитров, уважаеми г-н Харамчиев, уважаеми
социални партньори, уважаеми приятели – синдикалисти,*

Уважаеми дами и господа,

Добре дошли на юбилейният празник на Федерацията на независимите синдикати от земеделие! Днес нашата организация отбелязва деветдесет и пет години от създаването на земеделския синдикат в България и двадесет и пет години от учредяването на Федерацията на независимите синдикати от земеделието, която е пряк наследник и правопреемник на земеделския синдикат. Всички ние имаме честта и изключителната привилегия да отбележим знаменателните годишнини. Ден на празник и равностойност. Ден, в който отправяме поглед в годините назад - миналото без което няма настояще. Ден, в който отправяме нашата признателност и благодарност към създателите и учредителите на синдиката на земеделието, чиито достойни продължители сме ние.

Още в началото е необходимо с гордост да подчертаем, че създаденото и изграденото от основатели и учредители съхранихме, водени от ценностите и традициите на отрасъла на които никога не изменихме и независимо от трансформациите на общественото развитие в нашата страна, ние бяхме от малкото, които водехме последователна и балансирана и предвидима политика на съзиданието, а не на разрушението и никога, никога не променихме своята позиция. През изминалите години преминахме през много трудности и изпитания, борби и протести, израснахме професионално и експертно. Затова и днес Федерацията на независимите синдикати от земеделието е конструктивен и желан и социален и авторитетен социален партньор и уважаван член на ЕФФАТ и Международна организация.

Уважаеми настоящи и бивши министри и зам. министри, представители на изпълнителната власт, уважаеми работодатели, уважаеми госпожи и господа,

ще ми позволите в този ден първо да представя **г-н Любен Харампиев** - първият председател на ФНСЗ, избран на Учредителния конгрес на 5.04.1990 г.;

Г-н Пламен Димитров – президент на КНСБ, за която 2015 година е също юбилейна;

Колегите от федерациите, с които изповядваме една и съща кауза, мислим по един и същ за хората, които представляваме и често изпадаме в едни и същи ситуации, които се стараем да спестяваме на синдикалния актив;

Синдикални активисти, съчетали професионалните си задължения със отстояването на социалните потребности на работещите в един от най изстрадалите отрасли и отдали усилия за тази обществена работа, изключително неблагодарна, но и в същото време изключително необходима дейност, наречена Синдикализъм.

Приятели на Федерацията, които са били близо до нас в най –тежките и трудни моменти.

Уважаеми госпожи и господа,

От векове България е известна земеделска страна, еднакво призната от света с постиженията си в годините – в растениевъдството, трайните насаждения и в животновъдството. За дълъг период от време традиционният поминък за голяма част от населението, а и днес за не малко хора, е земеделското производство с неговите подотрасли. Независимо от разностранните и чести промени в стопанския и икономически живот на страната, няма да е пресилено ако отбележим, че през целия двадесети век не друго, а земеделието е стояло в основата на икономиката на България. То е формирало не само значителна част от националния доход, а и определящия дял в експортната листа на страната, особено през втората половина на века. Сегашното разделение и специализацията на производствата в световен мащаб, както и в рамките на Европейския съюз, не предопределят по-различно бъдеще на България. За години напред съществуването ѝ ще е пряко зависимо от състоянието на този особено важен стопански отрасъл – земеделието. Не бива да подминаваме и значението на сектора, който е изключително важен по отношение на заетостта.

Кога, как и от кого се създава синдиката на работещите в селското стопанство. Преди деветдесет и пет години най-онеправданите, най-пренебрегнатите, третираните като роби наемни земеделски работници осъзнават, че е нужно да търсят своите права под мрачното небе на безправията в капиталистическото общество. Това става в началото на миналия век, когато 89% от населението на страната се занимават със земеделие. Продуктите от земеделски произход са 95 от продуктовата листа на българския износ. Едновременно с това българското земеделие е крайно изостанало. Броят на наемните земеделски работници – аргати, чифлишки слуги и др.– непрекъснато нараства. Класовата диференциация на село се задълбочава. Един малък процент земеделци съсредоточават в своя собственост половината от обработваемата земя настраната. Работниците от селското стопанство не са защитени от никакви закони в страната. С пукването на пролетта стотици безимотни селяни нарамват торбите и тръгваха да кръстосват пеш надлъж и нашир страната, за да търсят работа. Земевладелците не сключват с тях договори, а устно се спазаряват за определено време с предварително договорена надница или обща сума. Работят при лоши условия, спят в оборите при животните или на открито, с продължителност на работния ден от 12-17 часа на ден. При настъпването на зимата хиляди ратаи, жътвари, копачи, градинари отново се прибираха с парцаливите си дрехи, а понякога и без пари, по родните села, за да дочакат в глад и студ пукването на пролетта. Плащането е унижително. Голяма част от тях са неграмотни или полуграмотни.

Припомняме тази история, за да направим сравнение със състоянието на работещите в сектора и днес, във века на информационното общество и технологичен напредък.

В онези тежки години все по-ясно се вижда необходимостта от професионално организиране на селскостопанските работници. Защитник на работническите интереси по това време е Общият работнически синдикален съюз. През 1910 г. се поставя в ОРСС като предстояща задача „организацията на земеделските работници”, които вече имат образувани **две професионални секции на земеделските работници в с.Ново Паничарево, Бургаско и с.Лозница, Никополско.**

Първият учредителен конгрес на Съюз на земеделските, горските, лозарските и градинарските работници и работнички се е състоял в София на 26, 27 и 28 септември 1920 година.Организацията е от 1007 членове в 26 секции - първата професионална организация на ратаи и надничари, заети в разните клонове на земеделското стопанство. Началото на първите битки, организирани от младия профсъюз против експлоататорите първи протести и стачки. **Най-изтъкнатата форма на борба е стачката.** Тя особено силно въздействие е имала върху земевладелците по време на прибиране на реколтата в интензивните работни дни, когато успехът при добрата организация и подготовка на

стачката е осигурен. Стачки на жътвари, на градинари, на малоимотни за увеличение на надниците.

Поставят се и първите, но постоянни искания, които и днес звучат със същата острота:

- **Приемане и уволняване на работниците и уговаряне на условията да става чрез съюзните секции.**
- **Заплати, съобразно поскъпването на живота.**
- **Намаляване на работния ден до 8 часа.**
- **Гарантиране на празничната и неделната почивка, а когато естеството на работата налага да се работи и в празник, да се плаща двойна надница.**
- **Плащане заплатите на болните и безработните работници и на бременните работнички за 8 седмици преди и след раждането.**
- **Медицинската помощ на болните работници да бъде за сметка на господарите.**
- **Доброкачествена и достатъчна храна и хигиенични жилища.**
- **Господарите да предупреждават 15 дни по-рано работниците при уволнение.**
- **Осигуряване работниците за случаи на болест, злополука и безработица при фонда за работнически застраховки, като вноските се плащат от господарите.**
- **Добри обноси към работниците от страна на господарите, надзирателите и др.**
- **Никакво преследване на работниците, заради политически убеждения и организационна принадлежност.**
- **Работнически контрол над производството.**

Синдикатът преодолява уверено всички трудности, бори се смело, дава скъпи жертви в борбата срещу капитализма и фашизма. В 1934г. се преименува в **Независим съюз на селскостопанските и горски работници**, в които влиза и Съюза на работниците и служителите от ведомството на земеделието. Увеличава непрекъснато своите членове в техните редици са и агрономи, ветиринари, лесничей.

В годините до 1990г. земеделския синдикат няколко пъти се обединява с гори и храни и се оформя се като най-многочисленият профсъюз в страната.

Активно участва във всички политически, икономически, обществени, културно-просветни форми и събития за обновяването на селското стопанство.

Връщайки се назад във времето, не можем да не открием изключително важни постижения, които дадоха нов облик на нашия синдикат, издигнаха го като важен фактор за промяна.

На 5.04.1990г. в гр. София в зала „Георги Кирков” се провежда Учредителният конгрес на независимите синдикати на трудещите се от земеделието на които присъстват 684 делегати, представляващи над 700 000 работещи. Избран за председател е Любен Харампиев.

Учредителният конгрес е недирижиран конгрес на който синдикалистите от земеделието с надежда и ентузиазъм вземат решение за отхвърляне политическия, административен и държавен диктат, тръгват по пътя на независимия синдикализъм, подчинени на волята и интересите на своите членове.

Федерацията наброява 672 000 синдикални члена; обединени в 2356 синдикални организации; 150 независими синдикални сдружения на работещите в земеделието; щатен апарат -53, от които 20 в централата на Федерацията, 5 председатели на синдикални съвети; 28 координатори в страната.

За синдикатите прехода означаваше пълна промяна – от централизирани организации със задължително членство към доброволни обединения на работниците и служителите с основна мисия представителство и защита на техните интереси. Социалното партньорство се утвърди като основен механизъм за съгласуване на интересите под силния натиск и експертното участие на синдикатите. Кръгли маси, дискусии, национални срещи, протестни митинги. Отраслови споразумения.

Сформирана постоянна отраслова комисия за съгласуване интересите на работниците; Отраслови колективни трудови договори. Споразумение - ежегодно приемане на таблицата за началните месечни заплати по групи длъжностни наименования и изискваща степен на образование в селското стопанство.

За правото на по-благоприятната категория труд в селското стопанство по предложение на ФНСЗ и съгласувано с МЗХ е прекатегоризиран трудът на над 200 000 души работници от селското стопанство, заети при специфични условия на труд; редица наредби.

След всичко постигнато още в началото едва ли ще можем да отменим трудностите, а те в годините на прехода са изключително много. Началото им бе поставено с решението на Народното събрание от 19.02.1992г. с въвеждането на ликвидационните съвети.

Федерацията на независимите синдикати от земеделието и до днес не е променила позицията си относно проведената **пагубна аграрна реформа**, довела до намаляване на регистрираната заетост в отрасъла в пъти от около 700 000 наети на трудов договор в 1991 г- до 58 000. 62 000 в 2014 г. Само в 1994г. бяха освободени от работа 400 000 работници и служители. Милиарди левове е стойността на разрухата в земеделието, а социалната цена, която плати селскостопанския труженик е неизмерима величина.

Аграрната реформа е изключително сложен и продължителен процес на преобразуване на производствените отношения, който засяга интересите на цялото общество. Затова тя трябваше да бъде на всяка цена съгласувана със синдикатите, което не беше така в нашия случай. Една от причините за непоправимите социални последици за цялото българско общество.

Ние приемаме без резерви възстановяването на частната собственост върху земеделските земи и имуществото на ТКЗС в т.ч. и пълна реализация в частни земеделски стопанства и под формата на рента и диведенти в земеделските кооперации. Това отбелязваме в отговор на много обвинения по адрес на Федерацията, че е против частната собственост и въобще против реформата. Ние поддържаме частната собственост на земеделеца и особено на дребния и среден собственик. Разбира се, никой не спори, че проблемите със собствеността трябваше да се решават.

Не може да се спори, че управляващите през тези години ги решиха със столетия напред. Остава само да се спори, дали някой, все пак, не трябва да отговаря, защото всичко, което стана в нашето село се нарича просто национално предателство. Нарушена социална справедливост. Ликвидиране на животновъдството. Ликвидиране на трайни насаждения. Пълна разруха на поливното земеделие. Висок процент безработица. Обезлюдени селски райони. Нанесените щети и рани и при най-добри условия няма да се излекуват още дълги години.

За последните 25 години българското земеделие премина през всички възможни етапи – от бавния упадък до пълния срив и до последващо увеличаване на производството и постепенно стабилизиране на сектора. Проведена бе поземлена реформа, която можем да окажем като натурална реституция, тотална приватизация и разрушаване на старите производствени структури, доходите на всички спаднаха катастрофално. В отделни предприятия и структури с месеци не се получаваха заплати.

Неблагоприятното състояние на аграрния сектор години наред се отрази изключително негативно и върху предприятията, които обслужваха отрасъла, както и върху научните институти производствените бази. Голяма част от тях преустановиха дейността си поради липса на средства. Хроничното недофинансиране доведе до намаляване на работещите в пъти във всички звана без изключение – НС, ССА, НВМС сега БАБХ; Агенции и други дружества. След 1990г.в посочените структури числеността бе намалена от 6 до 8 пъти.

За всичко това Федерацията непрекъснато полагаше усилия да алармираме обществеността за липсата на социална политика, за липсата на дългосрочни мерки в подкрепа на земеделските производители .

Използваха сме всички законови форми и инструменти за информиране и повишаване чувствителността на обществеността към тези национално значими въпроси – от големите протестни акции 1992, когато е проведен мълчаливия

протест пред Народното събрание, 1994, 2002 г., 2010г., 2012г., 2013, 2014 г., до опитите ни да установим и водим разумен социален диалог в отрасъла. Невинаги бяхме чувани и подкрепяни от партньорите ни в бранша, което е белег за незрялата ни гражданска солидарност. Развитието на отрасъла се отрази болезнено най-вече на заетостта и доведе до критично намаление на членска маса.

Девет поредни години синдикатът ни бележеше спад от **20 до 50 %** и едва в 2000г. отбелязахме задържане на синдикалните членове. Имаше периоди, в които се питахме имаме ли шансове да оцелеем и със същата сила стоеше този въпрос за оцеляване на отрасъла. Години в трудна и сложна обстановка, при която непрекъснато трябваше да отстояваме синдикалните си права и да защитаваме интересите на работещите. В годините на прехода се създаде несигурност у хората, която сериозно рефлектира върху мотивацията за синдикално членство и оттам върху организационната стабилност на Федерацията.

Трудно се печели доверието на работниците. Трудно е да бъдеш атрактивен в една неатрактивна със своята политика и отговорност държава. Политика на управление с квотна администрация и политически натиск, в която не се отчитат потребностите на трудовите хора, а още по-малко се защитават националните интереси. Политика на управление, в която не се говори за създаване на работещи производствени структури, които ще създадат постоянни работни места, а се отчитат и финансират временни и епизодични програми, създаващи заетост за няколко месеца и най-вече за ниско квалифицирана работна ръка. Колко усилия са необходими, за да убедиш работниците или безработните, че обществото е солидарно с тяхната съдба, да ги убедиш да членуват в една организация, която провежда общи и солидарни действия, когато всеки се е затворил в себе си, загубил е вяра и надежда във всичко.

В тази сложна и понякога агресивна към синдикатите и наемния работник външна среда трябваше да даваме бърз и своевременен отговор, да използваме адекватни стратегии и механизми. Залагали сме винаги на цивилизованите индустриални отношения, на социален диалог, воден с толерантност и добър тон.

Затова в продължение на години синдикатът се стреми да провежда политика, която максимално да отразява специфичните потребности на отрасъла, съобразно новите реалности и реализира европейския социален модел. Загрижено за съдбата на българското селско стопанство, ръководството на КНСБ и ФНСЗ по инициатива на д-р Желязко Христов организира години наред от 1999 до 2005 г. национални срещи – дискусии - Каква политика трябва да се провежда за да се развива жизнеспособно и ефективно селско стопанство в условията на пазарната икономика, без да се забравя нейната социална ориентация. Открояване на приоритети чрез

очертаване на проблемите и конфликтите и обединяване на усилията за тяхното реализиране.

Чрез своите конструктивни становища, позиции, декларации и непосредствена експертна работа в Отрасловия съвет за тристранно сътрудничество, Националната агенция за професионално образование и обучение, Комитет по наблюдение на ОПРСР, в работните групи към Програмата за развитие на селските райони, Консултативни съвети към МЗХ, представителите на Федерацията са активен фактор и непрекъснато доказват необходимостта от присъствието на синдикатите в този процес. Федерацията, чрез своя актив е основен източник на информация по проблеми и решения за сектора, чрез информационните си кампании, регулярни обучения, работни срещи по браншове и непрекъснат контакт с работещия. Разработихме и представихме на обществото редица предложения, редица анализи по важни проблеми, засягащи социалните и трудови права на работещите - относно социалното осигуряване на земеделските производители, икономическата реализация на фактора труд в селското стопанство, възраждане на селските райони през възможностите за създаване на заетост в тях, предложения за създаване на секторни социални схеми (*една новаторска идея, провидяна и обоснована още в 1992г. от нашата федерация*), позиции по прилагането на ОСП в България, за информирание и консултиране в сектора, правата на работещите майки и бременни в отрасъла, становища за сезонната заетост и много други.

Въпреки периодичната смяна на правителствата винаги полагаме усилия за запазване на ефективния диалог с Министерството на земеделието и храните и браншовите организации.

Диалогът, който поддържахме с изпълнителната власт е работата ни в ОСТС, консултативните съвети и работни групи. Стопанските ръководства винаги са изразявали необходимостта от съвместни действия и подкрепа от страна на синдикатите за промяна в законодателни текстове, споразумения за облекчаване на социалните последици при съкращения, финансиране от държавния бюджет, които ние отстояваме и в ОСТС.

Представителството и партньорството на ФНСЗ в браншовите структури е на добро ниво, което е закрепено в постоянно действащи браншови договори и споразумения. По-голямата част от ръководствата на второстепенните разпоредители на МЗХ се вслушват и приемат предложенията на Федерацията с единомислие и е необходимо да се отбележи, че съществува съвместна работа, особено при оптимизиране числеността на персонала, но рестриктивната бюджетна политика често спъва добрите желания, а волята на държавната администрация продължава да доминира. Извършваните структурни промени са съпътствани от сключване на допълнителни споразумения за облекчаване на социалните

последници, клаузи за запазване на висококвалифицираните специалисти, пренасочване в други структурни звена, програми за преквалификация.

Благодарение на системната и целенасочена дейност и положени усилия за оцеляване се изградиха авторитетни кадри с богат професионален и организационен опит, които застанаха уверено начело на синдикалните организации в браншовете, доказаха че могат да работят ефективно, като преодоляват проблеми и несгоди, породени от новите реалности. Именно тези синдикални председатели и водените от тях синдикални организации запазиха целостта на Федерацията и съхраниха позициите на синдикалните ни членове. Доказаха, че могат да бъдат достойна партньори, независимо от сложната икономическа ситуация. Смелост и риск е необходимо, за да оцелееш днес, да опазиш, спасиш и дори да възкръснеш като феникс от разрушеното ни земеделие. Запазването на синдикалните ни членове на това ниво се дължи най-вече на амбициозността на синдикалните ни лидери, водени единствено от уважението към и защита на достойнството на Човека. Необходима е много голяма любов, сила и кураж за да живееш с грижите и проблемите на хората, а още повече да можеш да отстояваш и защитаваш.

Изказвам нашата дълбока благодарност към всички синдикални активисти ,настоящи и бивши !

В този ден на равносметка не можем да не говорим и за **предизвикателствата**, които днес стоят за решаване пред нашия синдикат.

Под съмнения са поставени и редица права от правото на сдружаване – правото на стачка, на колективно трудово договаряне. Все още се смята, че синдикатите са пречка.

Големият проблем е все още niskия обхват на синдикализация сред работещите в земеделските производствени структури.

Продължава влиянието икономическата, финансова и дългова криза, оттам и рестриктивните бюджети и невъзможността дори за изплащане в пълен размер на работните заплати. Дисбалансираният ни отрасъл, огромни и нарастващи социални неравенства, липсата на квалифицирана работна ръка, бюрократичност и административна тежест при приложението на редица нормативни актове. Силно сме обезпокоени от замразяването на работните заплати вече шеста година и непрекъснатото редуциране на числеността на персонала на специализирани и обслужващи структури. Настояваме за увеличение на работните заплати, не можем да приемем действащата политика подходите, която се ограничава само с увеличение на МРЗ. Необходимо е да внесем нови идеи в колективното трудово договаряне. Сериозно трябва да поставим въпроса с възраждането на селските райони, против обезлюдяването и създава на заетост. Трябва да

продължим дебата относно диференцирания подход на минималния осигурителен доход на земеделските производители, както и системата за сезонна заетост. Одобряваме предложената Програма на правителството 2014-2018г., особено възобновяването и реконструкцията на хидромелиоративните съоръжения; промяната на Закона за ССА. Нека не забравяме, че трябва решенията, касаещи работещите трябва да се вземат заедно. Напомням цитат от Декларацията на ЕКП от Рим 6.10.2014 г. „Ако правителствата и предприятия вземат решения сами, без обмяна на мнения и без ефективно участие на социалните партньори, предприеманите мерки не биха могли да доведат до положителни резултати. ”

Утвърждаването на синдиката на земеделските работници в началото на миналия век е започнало с тежки борби. Цялата 95 годишна история е низ от забрани, откази, отричания и винаги борба с малки, но ценни победи в борбата за оцеляване. На хората от земеделието никога и нища не им е поднесено даром. Всяко благо е заплатено с труд, борба, пот и кръв.

Преживяхме дълги години на изпитание и доказване, но днес спокойно можем да заявим - Федерацията на независимите синдикати от земеделието е развиваща се и модерна организация, здраво стъпила върху традициите и достиженията на синдикалното движение и с амбицията за принос към Европейския социален модел, отговаряща на предизвикателствата на нашето време.

Нека не забравяме, че хората от земеделието никога не падат на колене, до съвършенство владеят вечната човешка мъдрост, която води към оцеляване и победа, на което ни е учила и учи историята и на нашия синдикат.